

HECE

334
EKİM 2024

HECE

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ

ISSN 1301-210X

Yıl: 28 Sayı: 334

Ekim 2024 (Her ayın birinde yayımlanır.)

Yayın Türü: Ulusal

Hece Yayıncılık Ltd. Şti. Adına Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Ömer Faruk Ergezen

Yayın Yönetmeni
Hatice Bildirici

Yayın Kurulu
Âtîf Bedir, Eyyüp Akyüz, Faruk Uysal, İbrahim Demirci,
Özlem Güner

Yönetim Yeri
Konur Sk. No: 39/1 Kızılay/Ankara

İletişim
Tel: (312) 419 69 13 Fax: (312) 419 69 14
www.hece.com.tr
e-mail: hece@hece.com.tr, bilgi@hece.com.tr

 twitter.com/hecedergi

 facebook.com/hecedergisi

Son Okuma: İbrahim Demirci, Atıf Bedir

Teknik Hazırlık: Hece

Kapak: www.sarakusta.com.tr

Baskı: Emsal Matbaa Tanıtım Hizmetleri San ve Tic.Ltd.Şti.
Bahçekapı Mah. 2477.Cadde. No:6 Etimesgut/Ankara

Hece Basın Yayın Ltd. Şti.

2024 Abonelik Bedeli:

Hece Dergisi: 2.200 TL

Heceöykü: 900 TL

Hece Dergisi+Heceöykü: 2.990 TL

Hece Dergisi Kurumsal: 4.208 TL

Heceöykü Kurumsal: 2.419 TL

(2024 Yılı Dergi Aboneliğine 2024 Özel Sayıları Dâhildir)

Posta Çeki: 149582

Hece Basın Yayın Ltd. Şti.

İlkelerimize uymayan ilanlar alınmaz.

Baskı Tarihi: 30.09.2024

İÇİNDEKİLER

4 İLLÜSTRASYON

Zeynep Hilal Özder, 4

5 EŞİK

İbrahim Demirci / İnsan ve Keçi / 5

6 ŞİİR

Hüseyin Atlansoy, Ağza Alınmayacak Sözler, XV
- Putpoz, 7 / Eyyüp Akyüz, Düğün Dernek, 8 /
Faruk Uysal, Nadajlı, 9 / Mustafa Köneçoğlu,
Uzaklaştırma Kararı, 10 / Sinan Davulcu, Kedili
Adamın Kendiyle Söyleştiğidir, 11 / Nadir Aşçı,
Dokuz Boğum, 12 / Çağrı Subaşı, İkinci Yanlış, 13
/ Mahmut Hatunanaoğlu, Varlığım İçin Bütün
Deliler, 14 / Emre Demir, Beyaz Bilinç Berrak Akıl
Karmaşık Yazgı, 15

17 ÇEVİRİ ŞİİR

Azita Kahraman, Bir Evim Yoktu, çev. Turgut Say
/ 17

20 SÖYLEŞİ

Mustafa Kutlu ile Söyleşi, Konuşan: Sema Bayar,
20

31 YAZI

Sema Bayar, Kitabın Bittiği Yerde Başlayan
Hikâyeler, 31

36 DENEME

Ali K. Metin, Yazının Serencamı, 36

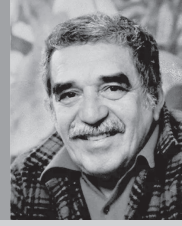
40 SORUŞTURMA

EDEBÎ METİN FELSEFE METNİ OLARAK
OKUNABİLİR Mİ?

Ahmet Sarı, 40 / Ali Ayçıl, 43 / Ali Galip Yener,
44 / Ali Necip Erdoğan, 44 / Ayşe Kilimci,
Felsefe Şiir midir?, 49 / Emin Gürdamur, 52 /
Eyyüp Akyüz, 53 / Gökdemir İhsan, Felsefenin
Dramatik Temsili ya da Dekoratif Unsuru Olarak
Edebiyat, 55 / Gönül Yonar, 59 / Gültekin Emre,
61 / Handan Acar Yıldız, 63 / İbrahim Demirci,
64 / Levent Bayraktar, 65 / Mehmet Özger,
67 / Musa Kazım Arıcan, 69 / Oğuz Demiralp,
Felsefe ile Edebiyatın Dostluğu, 72 / Sadık
Yalsızuçanlar, 74 / Vefa Taşdelen, 75

80 ÇEVİRİ YAZI

Brigitte Blöchlinger, Dil Biyoçeşitliliği Sever,
çev. Beyza Şen, 80

84 YAZI

Halil İbrahim Aydın, Endülüs'ten Rönesans'a:
İnsan, Zaman, Mekân, 84

88 ÜVEYİKLERİN KANAT VURUŞU

Âtîf Bedir, Bir Masal Aşkı, 88

92 BAŞKA BAKIŞ

Mehmet Solak, Güzel Günler Ne Zaman?, 92

95 DENEME

Şükriye Şen, Şiir Nerede?, 95

98 YAZI

Ahmet Melih Karauğuz, Yapay Şizofreni, 98

106 EŞYANIN FISILDADIĞI

Tuba Dere, Yorgan Döşek, 106

110 YAZIYA NİÇİN VE NASIL

BAŞLADINIZ?
Hale Sert, 110

112 SİNEMA

Rukiye Kaya, Leyla'nın Kardeşleri, 112

114 DİZİ FİLİM

Betül Coşkun, Bir Ebeveynlik Portresi:
Kuvvetli Bir Alkış, 114

118 PORTRE

Mehmet Aycı, Güneşli Büyük Atlas, 118

120 YAZI

Yunus Emre Altuntaş, Kırgın ve Esrik İmge:

Baudelaire'in Poetikası, 120 / Ceyhan Can

Ürkütür, Tarih Meleğinin Saçakları Altında, 128 /

Recai Akyel, Kul Hoca Ahmed, 132 / Dr. Mehmet

Kahraman, Bir Kitap İçin Yazılmış Önsöz, 136

139 KİTAPLIK

Mehmet Kurtoğlu, Benim Elaziz'im, 139 / Gazi Taş,
Bir Varoluş Poetikası: Dünya Hatırası, 142

İllüstrasyon: Zeynep Hilal Özder

İbrahim Demirci

İNSAN VE KEÇİ

Misalli Büyük Türkçe Sözlük, Ahfeş'i şöyle tanımlamış:

(اخفش) *özel i.* (Ar. Ahfeş) Kelime dilimizde, her fikri başını sallayarak kolayca tasdik ve kabul edenler için kullanılan *Ahfeş'in keçisi gibi başını sallamak* deyiminde geçer [Arap dil bilgini *Ahfeş*, kendisini dinleyecek kimse bulamazsa dersini geçisine anlatır ve keçinin başına bağladığı ipi çekerek kendisini tasdik ettirmiş].

Sözlük, “özel isim” demiş ama “Ahfeş” isimden çok unvan, daha doğrusu lâkap ve “Arap dil bilgini Ahfeş” diyebileceğimiz biri yok. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*'nde “ahfeş” maddesinin ilk cümleleri şöyle:

Hafeş kökünden türetilerek “iyi göremeyen küçük gözlü kimse” veya “gece görüp gündüz göremeyen kimse” anlamında kullanılan **ahfeş**, gözlerindeki bir görme bozukluğu sebebiyle ondan fazla âlime lakap olarak verilmiştir. Hemen hepsinin müşterek özelliği Arap dili âlimi olmalarıdır. Ahfeşler'in en meşhurları el-Ekber, el-Evsat ve el-Asgar sıfatlarıyla tanınanlardır. Mutlak olarak Ahfeş denince, yaygın şöhretinden dolayı hatıra ilk gelen Ahfeş el-Evsat olmakla birlikte, yine de Ahfeşler'in çeşitli kaynaklarda birbirine karıştırıldıkları görülmektedir.

Sözcüğün “gece görüp gündüz göremeyen kimse” anlamı, bizim yarasa dediğimiz hayvanın Arapçasına da yansımış: “huffâş”. Ziya Paşa, terki-i bendenin bir yerinde şöyle demiş:

Erbâb-ı kemâli çekemez nâkıs olanlar
Rencide olur dide-i huffâş ziyâdan

Eksikli kişiler, yetkin kişileri çekemezler ve yarasanın gözünün ışıktan (Ziya'dan da) rahatsız olduğu gibi onlardan rahatsız olurlar.

Gece görüp gündüz görememek, bir çeşit üstünlük olarak da algılanabilirdi ama belli ki görüş bozukluğu ve eksiklik olarak değerlendirilmiş.

Rahmetli Rasim Özdenören, Ahfeş'in keçisinin karşısına keçinin Ahfeş'ini çıkarmış. Böylece, belki de Araf suresi 179. ayette sözü edilen “hayvanlardan daha şaşkın” olanları hatırlatmak istemiş. Beş yıl önce 1 Eylül 2019 tarihinde *Yeni Şafak'ta* yayımlanmış yazısı, pek çok başka yazısı gibi tazeliğini koruyor:

Ahfeş'in keçisi ile keçinin Ahfeş'i

Ahfeş'in keçisi ile keçinin Ahfeş'i karşıt karakterleri temsil eder. Söyleyecek sözü olmayanla olmayacak sözü söyleyenler birbirinin ters yüz edilmiş halidir, arka kapıda buluşurlar...

Ahfeş bir Arap hocası... Söyleyecek sözü varmış, ama dinleyeni yokmuş. O da kendisini dinlemek üzere bir keçi edinmiş. Ahfeş anlattıkça keçi de başını sallayıp dururmuş. Bu keçi gibi söyleneni anlamadan başını sallayana veya dinlemediği halde dinlermiş gibi yapana Ahfeş'in keçisi denmeye başlamış. Deyim oradan mülhem...

Bir de keçinin Ahfeş'i var, her şeyi bildiğini sanan kimse... Her söyleneni bildiği iddiasındadır... Kıssa şu: damat yemek pişirmesini bilmeyen yeni geline yardımcı olması için komşu teyzeye gitmiş. "Teyzecim, bu gelin henüz yemek yapmasını bilmiyor, ona dolma yapmasını öğretsen makbule geçecek" diye ricada bulunmuş. Teyze de: "Buyursun gelsin, elimden geleni yaparım" demiş. Ve ziyaretine gelen gelin hanıma dolma tarifini anlatmaya başlamış. Teyze: "Kızım kabağı şöyle oyacaksın" der demez, gelin: "Onu biliyorum" demiş. "Kızım pirinci şöyle ıslatacaksın" demiş, gelin: "Onu da biliyorum" demiş. "Kıymayla pirinci şöyle karacaksın" demiş, gelin: "Onu da biliyorum" demiş. Velhasıl teyze her anlattığına biliyorum diyen geline: "Bunları güzelce dizdikten sonra, üstüne de bir tezek koyup tencereyi ocağa koyacaksın. Bunu da biliyor musun?" diye sorunca, gelin: "Onu da biliyorum" demiş. Akşam damat eve geldiğinde ne görsün, rezalet... Teyzeye koşmuş: "Teyze bu yaptığın ayıp değil mi, hiç mi insaf etmedin?" diye sitem eden kocaya: "Evladım, ne söylesem onu biliyorum diyordu, ben de tezeği de biliyor musun diye sorunca onu da biliyorum dedi, başka ne yapabilir-dim?" cevabını vermiş.

Bu da keçi nezdindeki Ahfeş'in durumu... Her şeyi bildiğini sanır, bilgisine sınır yoktur!

Bilmediğini bilmenin meziyet olduğunu asla öğrenemeyen biridir keçinin Ahfeş'i... Her şeyi bildiğini sandığından asla anlamaya ve öğrenmeye yanaşmaz. Her söze maydanoz, her maydanoza laf olur... Boşboğaz olduğundan ateşe atsalar odunum yaşı diye bağırır... İflah olmaz bir ahmaktır ve ahmaklığa timsaldir...

Hüseyin Atlansoy

AĞZA ALINMAYACAK SÖZLER

XV - PUTPOZ

Duran Boz'a

herkes putunu cebinde taşır
kefen en son cevabı ölümün soluyanlara
anahtarlar banka kartları para ve mücevherler
en fazla 21 gram eksilirmiş insan
nefesi alınınca - deprenirken toprak
ölüm tecrübesinin ağırlığına

herkes pozunu yüzünde taşır
dokuz doğurur üstelik bir türlü onmayınca
varlığın dört nedeni diyor hoca az aristo putpozu
ilk çağlardan bir töz bulutu saklı suratında - hava nemli
utku ile mücella sınıfın en uzak sıralarında
isimlerinde taşıyorlar anne babalarının
hayat biçimlerini - keremle aslıdan daha uzak
görünüyor şimdilik kaderleri - hem de yorgunlar şimdiden
daha yeni az önce hışt pışt üçiks beşiks pozundan
sıyrılmışlar önlerinde duruyor fizik ve hareket
biyoloji ve hayat ilişkisi - bir iki çisenti dışarda
bütün pozları sıfırlayan kader yeni yaratılışlarını
hazırlıyor salise sekmeyen intizamıyla

anıtıyla iniyor sanki gök kulakları sağır eden ihtişamıyla
utku ve ayine-i mücellada nihâmızlar uzanıyorlar hızla
kapı kolunda açılan bir kaderin zil sesine ayarlı mizahında
ah ancak dişleri göstermeyecek bir gülümseyişe izin veren ayar

Eyyüp Akyüz

DÜĞÜN DERNEK

Mücteba, biz geçen kış seninle bir gece vakti
Kapısına dayanıp kimi istediydik babasından
Çıkmaz bir sokağı mı sökülmiş bir hırkayı mı
Kudret helvası ve bildircini reddeden biz miydik
Söyle, ellerimiz mi yoksa ayaklarımız mı Taifliydi
Bizim hiç tabiinden arkadaşımız da mı olmadı
Havf ve recâ arasında bir kente yerleşmek varken
Tutunamayanlar bizi tutup korkuyu mu bekletti

Biz geçen yaz seninle kimi everdiydik Mücteba
Kirazla makası mı şingır şingır
Bir yazla yazı mı paldır küldür
Biz seninle hiç mi doğru şeyler... Hayır yaptık
İsrail'le Amerika'nın düğününe katılmadık
Gayrimeşru bir haritaya nikâh kıymadık
Biz seninle ağlarız diye duvarlara yanaşmadık
Menkul kıymetler borsasına hiç uğramadık

Bilirsin Mikail bize gök penceresinden seller
Azrail sürekli arkadaşlık isteği gönderiyor
Oysa ben bir sahabe isterdim karşımda
Birini kestirmiştim gözüme hatırlar mısın hâlâ
Biz bu ikindiye alıp Hazreti Ömer'in kapısına
Selam verip ya Ömer... Sonra boğazımızda yumruyla
Susarak, biraz daha susarak, hep susarak
Kapısında iki sefil... Boş çevirecek değil ya

Dullara yas yakışır derler, karalar giysin Yeni Dünya
İsrail'le Amerika boşanacak birkaç yıla nasılsa.

Faruk Uysal

NADAJLI¹

sarıyım, az biraz turkuaz değil
saltığım ama Saltık Baba değil
çoğul değil Nadajlı bir tekil
tarih yazmazsa şiir yazar
şiir de yazmazsa vicdan neye yarar.

bir türlü çözemediğimiz sorunlar
askıdadır yüzlerce yıl askıda
okuyup hesaplaşmak için değil
kutsaldır ekmek gibi askıda.

adalet arzusu sıcak somun kokusu gibi
yayılır her sabah yoksul sokaklara
fark etmez lodos, poyraz ya da yıldız
fark etmez insan, köpek ya da kedi
asıl sultansızlar ve sultansızlar içindir adalet.

kıvrılarak ve kırılarak oluşur dağlar ve vadiler
insanlık tarihi kıvrılarak ve kırılarak
hiç kimse benim kafama taht kurup oturamaz
münazara nedir, muhakeme ne
sultanın mahkemede işi ne?

ben kendimi verdim
vermediğiniz şeyi alamazsınız
konuşuyorum susmak zor ölümüne konuşuyorum
bu dünya bu dünyada kalır, savrulur ayak izlerimiz
korkum hayatı ıskalamak, ölümüne konuşuyorum.

ölümüne konuşuyorum
gelecekte birileri askıya aldıklarımızı görür de
indirmeye kalkışır diye
gelecek diye diye, bu karanlık artık kararsın diye.

¹ Meraklısı İçin Not: Nadajlı Sarı Abdurrahman, 1601 yılında, İstanbul'da dinden çıktığı gerekçesiyle idam edilen medrese hocası. Ece Ayhan'ın da "Mektup Nadajlıdır Dom" adlı bir şiiri var.

Mustafa Koneçođlu

UZAKLAŖTIRMA KARARI

Kurtarılacak bir gemiŖ gibi bakma aynaya
-insan aynaya baŖka niçin bakar ki
bazen lme kaybedersin bazen hayata
gl yetiŖtirirken diken aan ellerin
ne kadar uzaklaŖtırma kararı olsa da
sarılacak birini ararsın kolların kırılınca

İyi bir hayırla kötü bir evet arasında
bir delete tuŖunun azizliđine uđradın
dünya bir ahret sorusu gibi dönüp durdu aklında

Sinan Davulcu

KEDİLİ ADAMIN KENDİYLE SÖYLEŞTİĞİDİR

sana sepkenlerle gelsem diye beklersin
oysa olan olmuştur ve bulutların başıboşluğunda
günahkâr ellerimiz klorlu göklerle Yunmuştur
eldivenle sundurma arasında yapay çimler
sandalye ile rüzgâr arasında bir adam bulunmuştur geçerken

şehri büyütüp ömrümüzü küçülten ve muma çeviren evleri
aynı pozlar, aynı yağmur gözlüklerimizin karası bile aynı
çocukları uykularından mevsimlik işçileri neonlarından eden

sana yumuşak bir dokunuşla gelsem dilersin
ölünce kat kat kendine kapatılan bu yavru kedi
üstelik pervazların çene hizasına getirilmemişken

derme çatma sular gençliğin ilk ıslaklığıdır her şeyden önce bunu bil
üstelik elmanın rengi yağmurdan da önce gelir
ey âdemoğlu buğdayın öz kardeşi ey
sana ömür boyu vukuatsız hatıra örneği verilmeyecektir

şehir büyüyünce şiir çoktan ölür
köşelerin cebinde kedi sesleri ilk yağmurluğundan kalma
camların gözünde kıyamete kadar uzatılmış çatılar akarken
büyük laflar etmeyelim aksine şiir küçük adamların işidir

Nadir Aşçı

DOKUZ BOĞUM

Uzun nehirlere daldım sonrasında birden
Kıyıda bırakarak uzun suskunluğumu
En çok, yalan söylerken görmeli bir insanı
Ter tutmayan avuçları ve dokuz boğumu

Suyun akışı var, tersine çeviremezsin
Bilmezsin seni kim taşır omzunda bıkmadan
Yumruğunu çözerler yumağı çözer gibi
Senden başka herkes haklı çıkar bu kavgadan

Yüzünü örten karanlığa ayna tutarsın
Çoğalsın diye sesi tekmil yenilmişlerin
Geçmeyen bir şey vardır yine de sen geçerken
Kapılardan iki büklüm, yollardan bin bezgin

Çağrı Subaşı

İKİNCİ YANLIŞ

İlk yanlış her zaman masumdur
Bir tuvale sehven düşen boya telafi edilebilir
Toparlarsan renkleri mezattan bir görücü çıkabilir
Ters yönde ısrar etmeyene müsamaha edilir
Kanunun bilmem kaçınıcı maddesini yanlış okuyana
Sadece hafifletilmiş bir gülümseme
Tam oturacakken biri, altından çektiğin sıra
Kınama öncesi bir daha yapma
Bu böyledir, ilkler bir daha yapmayla bilinir
İlk gecikme yerine vaktinde varır
İkincisi hevesi alınmış bir ilktir
İkinci yanlış tüm doğruları götürebilir

Kimse ilkinden sonra onu görmek istemese de
Saadeti mümkün hüznünlü bir tablodur ikinci yanlış
Bakmayı bilirsen görebilirsin, o da senin yoluna baş koyabilir
Eğriyi doğru, eksikliği tastamam edebilir
Kim azat edilmiş yanlıştan nihayetinde
Format atmak gibiyse tevbe hepten kendine
Hatalar yeniden adlandırabilir:
Tefekkür tezi verilirse master yapmış tecrübe
Böylece ikinci yanlış bir baharın habercisi olabilir

İkinci yanlış nasıl mı çalışır: terslik kanunuyla
İlkini geçince yaklaşırsın doğruya
Çıkılmamış bir yokuşu inmeye kalkmak için
Pentatlondasıdır ve geçmen gerekir ilk yanlış
İlki geçilmeden, hataya bağışıklık kazanmadan
Çıkamazsın, inmek uzak bir finaldir
İlk hata öğrenmek için yetersiz bakiye
İkincisi hesaba yatan nakittir

Son tarihi olmaz ikinci yanlışın
Tedavülden kalkmaz akçesi
Kime, nasıl sunarsan sun hayat pazarında
İkinci yanlış kadrini bilene en büyük sermayedir

Mahmut Hatunanaoğlu

VARLIğIM İÇİN BÜTÜN DELİLER

bütçe dostu bedeller bi' de mutlak özgürlük için
faust yırttı mefistoyla ahdini, hepimiz yırttık
ayva yasak değildi tatlısını yaptık
lokman hekime online danıştı gilgameş
bilinç akışının debisi yüksek, hepimiz katıldık
karneyle dağıtılan sevgi sırası dünyanın sonuna doğru
topallama numarası yapan at, ne görkemli cıızlık
güneşin gece hayatına adadık hayatımızı
bir fiske hakikat alabildiđine sosyolojik tespit
psikoloğa tramvayla gitmek dünyanın en komik şakası
her şeyin zanlısı yaptı tarihe bu kadar tanıklık

köylüleri diriltmeliyiz, şairleri hortlatmalı
suni teneffüsten sahi bir hayat çıkar mı
altılıda batırdı zaten mahşerin dört atlısı
göğüs kafeslerine dünyayı gezdirdi bir hurdacı arabası
her kutusu sonsuzla dolan sudoku hep yanlış
her yerde kendini unutan alzheimer, fevkalade tarih başlığı
mühendislik harikası bir aksilik
tur otobüsü yaptı halısını, köşeyi döndü alaaddin
kafa kâğıdımı huni yaptım bense, geçirdim kafama yine
kariyerimin zirvesi dedim herkese, başımın üstünü gösterdim
bıyık altından bir kahkaha düştü ta zirveden eteklere
okçulara uydu benim bütün ordum
ben ölünce neden devam etti ki film

Emre Demir

BEYAZ BİLİNÇ BERRAK AKIL KARMAŞIK YAZGI

yüzüm aleni bir siperdir acıların sığındığı
alnımın çatında vurulmuş çocuklar,
kırışmış psikanaliz alnımda
ellerimde toprak kokan baltalar,
ellerimde istiğfar
yaşa/n/mayan hatıralar belleğimde
başımın üstünde gözlerimi kusan ikinci güneşleri
ayağıma dolanan yollar
yol alana yadigâr, yorgunluklar
freudlar, junglar zihnime dadanan

bir yolu yok
yere gidiyorum
şehrin en ışıklı caddelerinde
yok yere kendimi seyre/l/tmeye
çünkü ne şehre ne ışıklı caddelere
kanacak göz var bende.

yüzüm realist bir ayna
cevapların doğrudan okunduğu
ela bir hüznün saklı dudaklarımda
burada dertlenmenin bile bedeli
altmış küsur lira

yüzüm serinlik arayanların çıktığı bir yayla
ela bir lale açar dudaklarımda
her tebessüm teşebbüsünde
rengini belli eder bahtım
turnalar vurulur bir yerlerde
ben âmâ olurum
körüm işte dünya deryasına
gözünün yaşına bakmayacak kadar